YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

5 päivänä lokakuuta 1999 *

Asiassa C-420/97,

jonka Hof van Cassatie (Belgia) on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan mukaisesti saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Leathertex Divisione Sintetici SpA

vastaan

Bodetex BVBA

ennakkoratkaisun edellä mainitun 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettu teksti s. 77), 2 artiklan ja 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch ja P. Jann sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari), C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet ja R. Schintgen,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Leathertex Divisione Sintetici SpA, edustajinaan asianajajat S. Beele ja F. Busschaert, Kortrijk,

— Bodetex BVBA, edustajinaan asianajajat D. van Poucke ja B. Demeulenaere, Gent,

— Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion oikeusministeriön ylijohtaja R. Wagner,

— Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori U. Leanza, avustajanaan valtionasiamies O. Fiumara,

— Yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään Assistant Treasury Solicitor J. E. Collins, avustajanaan barrister M. Hoskins,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja J. L. Iglesias Buhigues ja oikeudellisen yksikön virkamies P. van Nuffel,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Italian hallituksen, asiamiehenään O. Fiumara, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehinään L. Persey, QC, ja komission, asiamiehinään J. L. Iglesias Buhigues ja P. van Nuffel, 15.12.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.3.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Hof van Cassatie on esittänyt 4.12.1997 antamallaan tuomiolla, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.12.1997, tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkinnasta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan (jäljempänä pöytäkirja) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen tämän yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettu teksti s. 77; jäljempänä yleissopimus), 2 artiklan ja 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty Leathertex Divisione Sintetici SpA:n (jäljempänä Leathertex), kotipaikka Montemurlo (Italia), ja Bodetex BVBA:n (jäljempänä Bodetex), kotipaikka Rekkem-Menen (Belgia), välisessä riita-asiassa, joka koskee sellaisten erääntyneiden provisioiden ja sellaisen irtisanomisesta johtuvan kor-

vauksen maksamista, joita Bodetex vaatii Leathertexiltä, jonka kauppaedustaja se on ollut Belgian ja Alankomaiden markkinoilla.

Yleissopimus

3 Yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu."

4 Yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän osaston 2—6 jakson määräysten nojalla."

5 Yleissopimuksen 5 artiklan mukaan

"sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

1) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä;

— — ."

6 Yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa määrätään lisäksi, että jos asiassa on useampia vastaajia, kanne voidaan nostaa siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka.

7 Yleissopimuksen 22 artiklan 1 kappaleessa määrätään vielä seuraavaa:

"Jos eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa nostetut kanteet liittyvät toisiinsa, tuomioistuin, jossa kanne on myöhemmin nostettu, voi niin kauan, kuin molemmat kanteet ovat vireillä ensimmäisessä oikeusasteessa, keskeyttää asian käsittelyn."

Pääasian käsittely

8 Bodetex oli Leathertexin kauppaedustaja Belgian ja Alankomaiden markkinoilla usean vuoden ajan toistaiseksi voimassa olleen sopimuksen perusteella. Palkkiona Bodetex sai viiden prosentin suuruisen provision.

9 Vaadittuaan vuonna 1987 turhaan Leathertexiltä sille sen mielestä kuuluvien provisioiden maksamista Bodetex katsoi kauppaedustajasopimuksen päättyneen ja ilmoitti sopimuksen purkautumisesta 9.3.1998 päivätyllä kirjeellä, jossa se vaati Leathertexiä maksamaan erääntyneet provisiot sekä irtisanomisesta johtuvan korvauksen.

10 Kun tähän kirjeeseen ei vastattu, Bodetex nosti 2.11.1988 perimiskanteen Leathertexiä vastaan Rechtbank van Koophandel te Kortrijkissa.

11 Rechtbank van Koophandel katsoi 1.10.1991 antamassaan tuomiossa, että kanteen perustana oli kaksi erillistä velvoitetta. Se katsoi, että ensimmäinen velvoite eli kohtuullisen irtisanomisajan noudattaminen kauppaedustajasopimusta päätettäessä ja korvauksen maksaminen, jos irtisanomisaikaa ei noudateta, oli täytettävä Belgiassa, kun taas toinen velvoite eli provisioiden maksaminen oli täytettävä Italiassa noutovelkaperiaatteen nojalla. Siksi Rechtbank van Koophandel katsoi olevansa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen tutkimaan kanteen irtisanomisesta johtuvan korvauksen maksamista koskevilta osin ja, ottaen huomioon tämän velvoitteen ja provisioiden maksamisesta koostuvan velvoitteen välisen yhteyden, katsoi olevansa toimivaltainen tutkimaan kanteen kokonaisuudessaan. Se velvoitti Leathertexin maksamaan Bodetexille erääntyneet provisiot ja irtisanomisesta johtuvan korvauksen.

12 Leathertex valitti tuomiosta Hof van Beroep te Gentiin, joka vahvisti 29.10.1993 antamassaan tuomiossa Rechtbank van Koophandelilla olevan toimivalta tutkia Bodetexin nostama kanne. Hof van Beroep katsoi, että Bodetexin kanne perustui

kauppaedustajasopimuksesta johtuviin kahteen erilliseen velvoitteeseen, että provisioiden maksamisesta koostuvaa velvoitetta ei voitu pitää päävelvoitteena ja että näitä kahta velvoitetta oli pidettävä samanarvoisina, minkä vuoksi mikään ei estänyt Bodetexiä nostamasta kannetta sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa jompikumpi näistä sopimusvelvoitteista on täytettävä. Sen vuoksi Hof van Beroep lausui, että Rechtbank van Koophandel oli toimivaltainen tutkimaan pääasian kanteen, koska se on sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa velvoite noudattaa kohtuullista irtisanomisaikaa oli täytettävä.

13 Leathertex teki kassaatiovalituksen Hof van Cassatieen. Se väitti ensinnäkin, että Hof van Beroep ei ole ottanut huomioon yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa, kun se on katsonut olevansa toimivaltainen tutkimaan erääntyneiden provisioiden maksamista koskevan vaatimuksen, vaikka provisioiden maksamisesta koostuva velvoite oli täytettävä Italiassa. Leathertex väitti, että jos tuomioistuin ei kykene erottelemaan kanteen perustana olevia eri velvoitteita pää- ja sivuvelvoitteisiin, se on toimivaltainen antamaan ratkaisun vain velvoitteista, jotka sen omien lainvalintasääntöjen mukaan on täytettävä alueella, jossa sillä on tuomiovalta. Toiseksi Leathertex väitti, että Hof van Beroep ei ole ottanut huomioon yleissopimuksen 22 artiklaa, kun se on katsonut olevansa toimivaltainen tutkimaan kanteen kokonaisuudessaan, vaikka tätä artiklaa voidaan soveltaa vain, kun toisiinsa liittyvät kanteet on nostettu kahden tai useamman sopimusvaltion tuomioistuimissa.

14 Ennakkoratkaisukysymyksen sisältävässä tuomiossaan Hof van Cassatie toteaa aluksi, että muutoksenhaun kohteena olevassa tuomiossa ei ole sovellettu yleissopimuksen 22 artiklaa, ja hylkää sen vuoksi Leathertexin tämän artiklan rikkomiseen perustuvan valitusperusteen.

15 Hof van Cassatie huomauttaa väitteestä, jonka mukaan yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on rikottu, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 266/85, Shenavai, 15.1.1987 antamassaan tuomiossa (Kok. 1987, s. 239, 19 kohta) katsonut, että sellaisessa erityistapauksessa, jossa kantajan kanteessa tarkoitetaan samasta sopimuksesta johtuvia useita eri velvoitteita, toimivaltaansa määrittäessään se tuomioistuin, jossa kanne on nostettu, noudattaa periaatetta, jonka

mukaan liitännäinen asia seuraa pääasiaa, eli kun kyseessä on useita eri velvoitteita, tuomioistuimen toimivalta määräytyy päävelvoitteen mukaan.

16 Hof van Cassatie katsoo käsiteltävänä olevassa asiassa olevan selvää, että provisioiden maksamisesta koostuvaa velvoitetta ei voida pitää Bodetexin kanteessa päävelvoitteena, että Belgian tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan asian irtisanomisesta johtuvan korvauksen maksamista koskevan velvoitteen osalta, koska tämä velvoite on sopimusvelvoite, joka on täytettävä Belgiassa, ja että edellä mainitut kaksi velvoitetta ovat samanarvoisia.

17 Hof van Cassatie pohtii myös, voidaanko yleissopimuksen 2 artiklassa ilmaistu pääsääntö jättää ottamatta huomioon käsiteltäessä kannetta, joka koskee samasta kauppaedustajasopimuksesta johtuvia eri velvoitteita, joista yksikään ei ole liitännäinen muihin nähden ja joista vain yksi tukee sen tuomioistuimen toimivaltaa, jossa kanne on nostettu, kun huomioon otetaan paikkakunta, jossa velvoite on täytettävä.

18 Tässä tilanteessa Hof van Cassatie päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa ja 2 artiklaa, siltä osin kuin ne soveltuvat tähän asiaan, tulkittava siten, että useampiosainen kanne, joka perustuu yhdestä ja samasta sopimuksesta johtuviin eri velvoitteisiin, voidaan saattaa yhden ainoan tuomioistuimen käsiteltäväksi, vaikka sen valtion liittymäsääntöjen mukaan, jonka tuomioistuimen käsiteltäväksi asia on saatettu, kanteen perustana olevista sopimusvelvoitteista toinen on täytettävä kyseisen tuomioistuimen kotivaltiossa ja toinen muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, kun huomioon otetaan se, että tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, päättää sille esitetyn kanteen perusteella, että kanteen perustana olevat kaksi velvoitetta eivät ole toisillensa alisteisia vaan että ne ovat samanarvoisia?"

Ennakkoratkaisukysymys

19 Tällä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko yleissopimuksen 2 artiklaa ja 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että sama tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan kokonaisuudessaan kanteen, joka perustuu kahteen samasta sopimuksesta johtuvaan samanarvoiseen velvoitteeseen, vaikka tämän tuomioistuimen kotivaltion lainvalintasääntöjen mukaan näistä velvoitteista toinen on täytettävä tässä valtiossa ja toinen muussa sopimusvaltiossa.

20 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää ensisijaisesti, että näistä kahdesta velvoitteesta, johon pääasian kanne perustuu, provisioiden maksamisesta koostuva velvoite on kanteen pääasiallisena perustana oleva velvoite. Ennakkoratkaisukysymyksen sisältävän tuomion mukaan riidanalaisten provisioiden maksamatta jättäminen on ainoa seikka, jonka perusteella Bodetex katsoi sopimuksen päättyneen ilman irtisanomisaikaa. Irtisanomisesta johtuva korvaus pitäisi siten määrätä maksettavaksi vain, jos riidanalaisten provisioiden näytetään todella erääntyneen. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ehdottaa siksi ennakkoratkaisukysymyksen uudelleen muotoilemista siten, että vastauksena kysymykseen todettaisiin, että pääasian kaltaisessa tilanteessa kanteen pääasiallisena perustana olevana sopimusvelvoitteena, jonka nojalla toimivalta voidaan määrittää yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa soveltaen, on provisioiden maksamista koskeva velvoite.

21 Tältä osin mainittakoon, että kun otetaan huomioon toimivallan jako pöytäkirjassa tarkoitetussa ennakkoratkaisumenettelyssä, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida pääasiassa kyseessä olevien sopimusvelvoitteiden suhteellista merkittävyyttä ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on tulkita yleissopimusta kansallisen tuomioistuimen toteamusten valossa.

22 Lisäksi ennakkoratkaisukysymyksen keskeisen sisällön muuttaminen olisi yhteensopimatonta yhteisöjen tuomioistuimelle pöytäkirjassa annetun tehtävän ja sen velvollisuuden kanssa, joka yhteisöjen tuomioistuimella on sen takaamiseksi, että jäsenvaltioiden hallituksille ja muille osapuolille annetaan mahdollisuus esittää huomautuksensa pöytäkirjan 5 artiklan ja EY:n tuomioistuimen

perussäännön 20 artiklan mukaisesti, kun otetaan huomioon se seikka, että jälkimmäisen määräyksen mukaan ainoastaan ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevat päätökset annetaan tiedoksi kyseisille osapuolille (ks. EY:n perustamissopimuksen 177 artiklassa (josta on tullut EY 234 artikla) tarkoitetun menettelyn osalta asia C-352/95, Phytheron International, tuomio 20.3.1997, Kok. 1997, s. I-1729, 14 kohta ja asia C-235/95, Dumon ja Froment, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. I-4531, 26 kohta).

23 Näin ollen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava olettaen, että kanteen perustana olevat kaksi sopimusvelvoitetta ovat samanarvoiset, kuten ennakkoratkaisukysymyksen sisältävässä tuomiossa on todettu.

24 Leathertex ja Saksan hallitus väittävät samoin kuin toissijaisesti Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, että sopimusvaltion tuomioistuin ei ole yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen tutkimaan kokonaisuudessaan kannetta, joka perustuu samasta sopimuksesta johtuviin useisiin samanarvoisiin velvoitteisiin, kun paikkakunta, jossa yksi tai useampia näistä velvoitteista on täytettävä, sijaitsee muussa sopimusvaltiossa.

25 Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on niiden mukaan tulkittava suppeasti. Kun tuomioistuin, jossa kanne on nostettu, pitää kahta kanteen perustana olevaa velvoitetta samanarvoisina, toimivalta kunkin velvoitteen tutkimiseksi on annettava sen paikkakunnan tuomioistuimelle, jossa kukin velvoite on täytettävä, ja tästä mahdollisesti seuraava toimivallan jakautuminen on hyväksyttävä. Tällainen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan tulkinta vastaa tämän määräyksen tarkoitusta, jonka mukaan kullekin sopimuksen osapuolelle taataan, että kanteen tutkii sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa riidanalainen velvoite on täytettävä.

26 Bodetex väittää ensinnäkin, että sopimus, josta pääasiassa kyseessä olevat kaksi velvoitetta johtuvat, vastaa myyntiedustajan työsopimusta. Siten sovellettaessa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa samasta kauppaedustajasopimuksesta johtuviin eri velvoitteisiin perustuvaan kanteeseen on otettava huomioon, kuten työsopimustenkin osalta, tälle sopimukselle luonteenomainen velvoite eli tässä

tapauksessa velvoite löytää uusia asiakkaita ja myydä Leathertexin tuotteita Belgiassa. Useissa sopimusvaltioissa tällainen ratkaisu koskee oikeuskäytännön ja -kirjallisuuden mukaan myös yksinmyyjäsopimusta, joka on joiltakin osin samankaltainen kuin kauppaedustajasopimus.

27 Bodetex katsoo toiseksi, että provisioiden maksamista koskeva velvoite on yhteydessä velvoitteeseen maksaa korvaus irtisanomisesta. Molemmat velvoitteet perustuvat kauppaedustajasopimukseen. Lisäksi provisioiden maksamisesta koostuvan velvoitteen täyttämättä jättäminen on syynä sopimuksen päättymiseen, mistä syntyy irtisanomiskorvauksesta johtuvan korvauksen maksamisesta koostuva velvoite. Tämän yhteyden vuoksi tuomioistuin, joka on toimivaltainen ratkaisemaan, onko irtisanomisesta johtuvaa korvausta maksettava, on toimivaltainen ratkaisemaan myös, onko provisioita maksettava.

28 Bodetexin mukaan tällainen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan tulkinta mahdollistaa oikeudenkäynnin asianmukaisen järjestämisen ilman toimivallan jakautumista.

29 Komissio katsoo, että tilanteessa, jossa kantaja panee vireille kaksi kahteen samanarvoiseen velvoitteeseen perustuvaa vaatimusta, tuomioistuin, joka on yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti toimivaltainen tutkimaan toisen niistä, on toimivaltainen tutkimaan myös toisen, jos näiden vaatimusten välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä näyttää tarpeelliselta, jotta vältetään se, että kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin.

30 Komission mukaan tällainen ratkaisu vastaa parhaiten yleissopimuksen järjestelmää. Yhtäältä se vastaa mutatis mutandis yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa omaksuttua ratkaisua tilanteessa, jossa on useita vastaajia. Toisaalta se on yleissopimuksen 22 artiklan valossa välttämätön. Jos kantaja päättää pääasiassa

kyseessä olevan kaltaisessa riita-asiassa nostaa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla korvauksen maksamista koskevan kanteen yhdessä sopimusvaltiossa ja erääntyneiden provisioiden maksamista koskevan kanteen toisessa sopimusvaltiossa, yleissopimuksen 22 artiklaa sovelletaan, koska nämä kaksi kannetta liittyvät toisiinsa. Siksi yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että vältetään ennakolta tilanteet, joissa yleissopimuksen 22 artiklaa olisi sovellettava.

31 On aluksi huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 14/76, De Bloos, 6.10.1976 antamansa tuomion (Kok. 1976, s. 1497) 8—10 kohdassa muistuttanut, että yleissopimuksen tarkoituksena on määritellä sopimusvaltioiden tuomioistuinten toimivalta kansainvälisluonteisissa asioissa, helpottaa tuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja luoda nopea menettely tällaisten tuomioiden täytäntöönpanon turvaamiseksi sekä katsonut, että näiden tavoitteiden vuoksi on tärkeää välttää mahdollisuuksien mukaan tilannetta, jossa samasta sopimuksesta johtuu useita toimivaltaperusteita, ja että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa ei siksi voida tulkita siten, että siinä viitataan kaikenlaisiin kyseessä olevasta sopimuksesta syntyviin velvoitteisiin. Yhteisöjen tuomioistuin on saman tuomion 11 ja 13 kohdassa katsonut, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua velvoitteen täyttämispaikkaa määritettäessä käsitteellä velvoite tarkoitetaan kanteen perustana olevaa sopimusvelvoitetta. Se on täsmentänyt tämän tuomion 14 kohdassa, että kun kantaja esittää vahingonkorvausvaatimuksia tai vaatii sopimuksen purkamista toisen sopimuspuolen sopimusrikkomuksen perusteella, velvoitteena on samoin pidettävä sopimusvelvoitetta, jonka noudattamatta jättämiseen kantajan vahingonkorvaus- tai purkamiskanne perustuu.

32 Tällainen tulkinta on vahvistettu tehtäessä 9.10.1978 Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymistä yleissopimukseen ja pöytäkirjaan koskeva yleissopimus, jolla muutettiin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa eräissä kieliversioissa sen täsmentämiseksi, että velvoitteena, jonka täyttämispaikkakunta määrää toimivaltaisen tuomioistuimen sopimusta koskevassa asiassa, on "kanteessa tarkoitettu velvoite".

33 On huomautettava, että yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, että se paikkakunta, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä, määräytyy sen lainsäädännön mukaan, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava riidanalaiseen velvoitteeseen (asia 12/76, Tessili, tuomio 6.10.1976, Kok. 1976, s. 1473, 13 kohta; asia C-288/92, Custom Made Commercial, tuomio 29.6.1994, Kok. 1994, s. I-2913, 26 kohta ja asia C-440/97, Groupe Concorde ym., tuomio 28.9.1999, Kok. 1999, s. I-6307, 32 kohta).

34 Tältä osin on mainittava, että käsiteltävänä olevassa asiassa Belgian tuomioistuimet ovat katsoneet edellä mainitun oikeuskäytännön perusteella, että velvoite maksaa irtisanomisesta johtuva korvaus oli täytettävä Belgiassa, kun taas velvoite maksaa provisioita oli täytettävä Italiassa.

35 Ennakkoratkaisukysymyksen sisältävästä tuomiosta ja kansallisen tuomioistuimen toimittamista asiakirjoista selviää, että pääasiassa kyseessä oleva sopimus, jonka nojalla provisioiden maksamista ja irtisanomisesta johtuvan korvauksen maksamista koskevat vaatimukset on esitetty, ei ole työsopimus.

36 Kun erityisiä työsopimuksen ominaispiirteitä ei ole, ei ole tarpeen eikä asianmukaista määrittää sopimukselle ominaista velvoitetta ja keskittää kaikkien sopimusvelvoitteisiin liittyvien riita-asioiden osalta täyttämispaikkakunnan perusteella määräytyvää toimivaltaa tämän velvoitteen täyttämispaikkakunnan tuomioistuimelle (em. asia Shevanai, tuomion 17 kohta).

37 Siksi pääasian oikeudenkäynnissä ei ole otettava huomioon kauppaedustajasopimukselle ominaista velvoitetta, kun määritetään tuomioistuimen toimivaltaa velvoitteen täyttämispaikan perusteella.

38 Tuomioistuin, joka on toimivaltainen tutkimaan irtisanomisesta johtuvan korvauksen maksamista koskevan vaatimuksen, ei voi myöskään perustaa provi-

sioiden maksamista koskevaa vaatimusta koskevaa toimivaltaansa siihen, että nämä kaksi vaatimusta mahdollisesti liittyvät toisiinsa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin täsmentänyt, yleissopimuksen 22 artiklan tarkoituksena on säännellä sellaisten toisiinsa liittyvien kanteiden tutkimista, jotka on nostettu eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa. Tässä artiklassa ei siten osoiteta toimivaltaa millekään tuomioistuimelle, eikä tämän artiklan perusteella tietyn sopimusvaltion tuomioistuin ole toimivaltainen ratkaisemaan sellaiseen kanteeseen liittyvää kannetta, joka on nostettu tässä tuomioistuimessa yleissopimuksen määräysten mukaisesti (ks. asia 150/80, Elefanten Schuh, tuomio 24.6.1981, Kok. 1981, s. 1671, 19 kohta ja asia C-51/97, Réunion européenne ym., tuomio 27.10.1998, Kok. 1998, s. I-6511, 39 kohta).

39 Kun riita-asiassa on kysymys useista samasta sopimuksesta johtuvista samanarvoisista velvoitteista, asiaa käsittelevän tuomioistuimen ei toimivaltaansa määrittäessään pidä noudattaa yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitun asian Shevanai 19 kohdassa omaksumaa periaatetta, jonka mukaan liitännäisen velvoitteen osalta toimivalta määräytyy päävelvoitteen mukaan.

40 Näin ollen sama tuomioistuin ei ole toimivaltainen tutkimaan kokonaisuudessaan kannetta, joka perustuu kahteen samasta sopimuksesta johtuvaan samanarvoiseen velvoitteeseen, jos tämän tuomioistuimen kotivaltion lainvalintasääntöjen mukaan näistä velvoitteista toinen on täytettävä tässä valtiossa ja toinen muussa sopimusvaltiossa.

41 On paikallaan huomauttaa, että vaikka pitää paikkansa, että saman riita-asian eri osien tutkimiseen eri tuomioistuimissa liittyy haittoja, kantajalla on kuitenkin aina yleissopimuksen 2 artiklan mukainen mahdollisuus saattaa kanteensa kokonaisuudessaan vastaajan kotipaikan tuomioistuimen käsiteltäväksi.

42 Näin ollen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sama tuomioistuin ei ole toimivaltainen tutkimaan kokonaisuudessaan kannetta, joka perustuu kahteen samasta sopimuksesta johtuvaan samanarvoiseen velvoitteeseen, jos tämän tuomioistuimen kotivaltion lainvalintasääntöjen mukaan näistä velvoitteista toinen on täytettävä tässä valtiossa ja toinen muussa sopimusvaltiossa.

Oikeudenkäyntikulut

43 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Hof van Cassatien 4.12.1997 antamallaan tuomiolla sille esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä siihen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella, 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sama tuomioistuin ei ole toimivaltainen tutkimaan kokonaisuudessaan kannetta, joka perustuu kahteen samasta sopimuksesta johtuvaan samanarvoiseen velvoitteeseen, jos tämän tuomioistuimen kotivaltion lainvalintasääntöjen

mukaan näistä velvoitteista toinen on täytettävä tässä valtiossa ja toinen muussa sopimusvaltiossa.

Rodríguez Iglesias Kapteyn Puissochet

Hirsch Jann

Moitinho de Almeida Gulmann Murray

Edward Ragnemalm

Sevón Wathelet Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä lokakuuta 1999.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti